

SAMBAND SVEITARFÉLAGA Á SUÐURNESJUM

Ályktun um börn með fjölþættan vanda

Ályktun lögð fram á 48. aðalfundi Sambands sveitarfélaga á Suðurnesjum.

Aðalfundur Sambands sveitarfélaga á Suðurnesjum, haldinn þann 28. september, hvetur ríkisvaldið til að standa betur undir ábyrgð sinni í þjónustu við börn með fjölþættan vanda hvað varðar ábyrgð á úrræðum og fjármögnun þeirra.

Á undanförunum 10 árum hefur skapast gjá á milli ríkis og sveitarfélaga hvað varðar þjónustu við börn með fjölþættan vanda. Ríkið hefur dregið verulega úr úrræðum á þessu tímabili en skv. framkvæmdastjóra Barna- og fjölskyldustofu hefur meðferðarplássum fækkað úr rúmlega 60 í tæplega 20 pláss. Barnaverndarþjónustur á landsvísu hafa fundið verulega fyrir þessari þróun og hefur kostnaður sveitarfélaga við þennan þjónustuhóp aukist á sama tíma.

Skilgreiningarvandi á hvað telst barn með fjölþættan vanda, ásamt fækkun úrræða af hendi ríkisins veldur því að grá svæði hafa myndast milli ríkis og sveitarfélaga þegar kemur að þjónustu við börn með fjölþættan vanda. Það hefur skapað kerfislegan vanda og ábyrgð á þjónustu við þennan hóp lagst á herðar sveitarfélaga. Sveitarfélög hafa verið nauðbeygð til þess að mæta þjónustubörfinni með því að kaupa þjónustu af einkareknum úrræðum á borð við Klettabæ, Heilindi og Vinakot. Kostnaður sveitarfélaganna vegna slíkra samninga er gríðarlegur eða um 150 milljónir fyrir hvern samning á ársgrundvelli.

Það er réttlætismál fyrir alla aðila að þessi mál séu skýrari og ekki sé verið að færa vandann á milli kerfa. Barnaverndarþjónustur á Suðurnesjum eru með fleiri en eitt mál sem falla undir þörf fyrir þjónustu skv. 79. gr. barnaverndarlaga. Þessi mál hafa öll verið í kerfinu í lengri tíma með víðtækum vandkvæðum fyrir alla aðila. Þessi börn þurfa að fá viðeigandi þjónustu og þau þurfa að fá hana hratt.

Ljóst er að nú er komið að þolmörkum hjá sveitarfélögum bæði hvað varðar úrræði og fjármögnun og verður ríkið að stíga fram og sinna lagalegri skyldu sinni í málaflokknum. Starfsfólk sveitarfélaga hefur vissulega lagt sig allt fram til að leysa öll mál og jafnvel gengið svo langt að taka börn inn á sitt eigið heimili. Jafnframt hefur starfsfólk kallað ítrekað eftir svörum varðandi framkvæmd þeirra úrræða sem tilgreind eru hér að ofan en einu svörin sem fást eru þau að lítið þokist í málaflokknum og að ekki sé til fjármagn. Barna- og fjölskyldustofa (BOFS) hefur engin svör, ekki úrræði og ekki fjármagn til að koma þeim á laggirnar. Hér er um að ræða neyðarástand sem varðar líf og framtíð barna.

Aðalfundurinn vísar til barnaverndarlaga en þar kemur skýrt fram hvað verkefnum sveitarfélög eigi að sinna annars vegar og svo hvaða verkefni eru á ábyrgð ríkisvaldsins.

Lagalegar skyldur ríkisins skv. 79. grein barnaverndarlaga nr. 80/2002 sem fjallar um heimili og stofnanir á vegum ríkisins segir að mennta- og barnamálaráðneytið beri ábyrgð á að tiltæk séu heimili og stofnanir til að veita börnum móttöku í bráðatilvikum til að tryggja öryggi þeirra vegna meintra afbrota eða alvarlegra hegðunarerfiðleika. Í öðru lagi að greina vanda barna sem talin eru þurfa sérhæfða meðferð. Í þriðja lagi að veita börnum sérhæfða meðferð vegna alvarlegra hegðunarerfiðleika, vímuefnaneyslu og meintra afbrota. Barna- og fjölskyldustofa í umboði ráðuneytisins annast uppbyggingu og rekstur heimila og stofnana.

Í 84. gr. barnaverndarlaga nr. 80/2002 sem fjallar um heimili og önnur úrræði á ábyrgð sveitarfélaga segir að ein eða fleiri barnaverndarþjónustur skulu saman hafa tiltæk úrræði, svo sem með rekstri vistheimila, sambýla eða á annan hátt til að: a. veita börnum móttöku, þar með talið í bráðatilvikum, til að tryggja öryggi þeirra, greina vanda eða til könnunar á aðstæðum þeirra, svo sem vegna vanrækslu, vanhæfni eða framferðis foreldra, b. veita börnum móttöku vegna ófullnægjandi heimilisaðstæðna eða sérstakra þarfa barna, svo sem í kjölfar meðferðar.

Samband sveitarfélaga á Suðurnesjum krefst þess að ríkið vinni hratt að því að leysa gráu svæðin í þjónustu við börn með fjölþættan vanda, tryggi nauðsynlegt fjármagn og hefji strax vinnu við að koma á fót þeim úrræðum sem lögð hafa verið til. Í Áfangaskýrslu II sem gefin var út í september 2024, koma fram skýrar tillögur sem þurfa að koma til framkvæmda.